

Raad ↩
Volksgezondheid
& Samenleving

Advies Kinderen uit de knel

NVVK Congres— 15 mei 2025

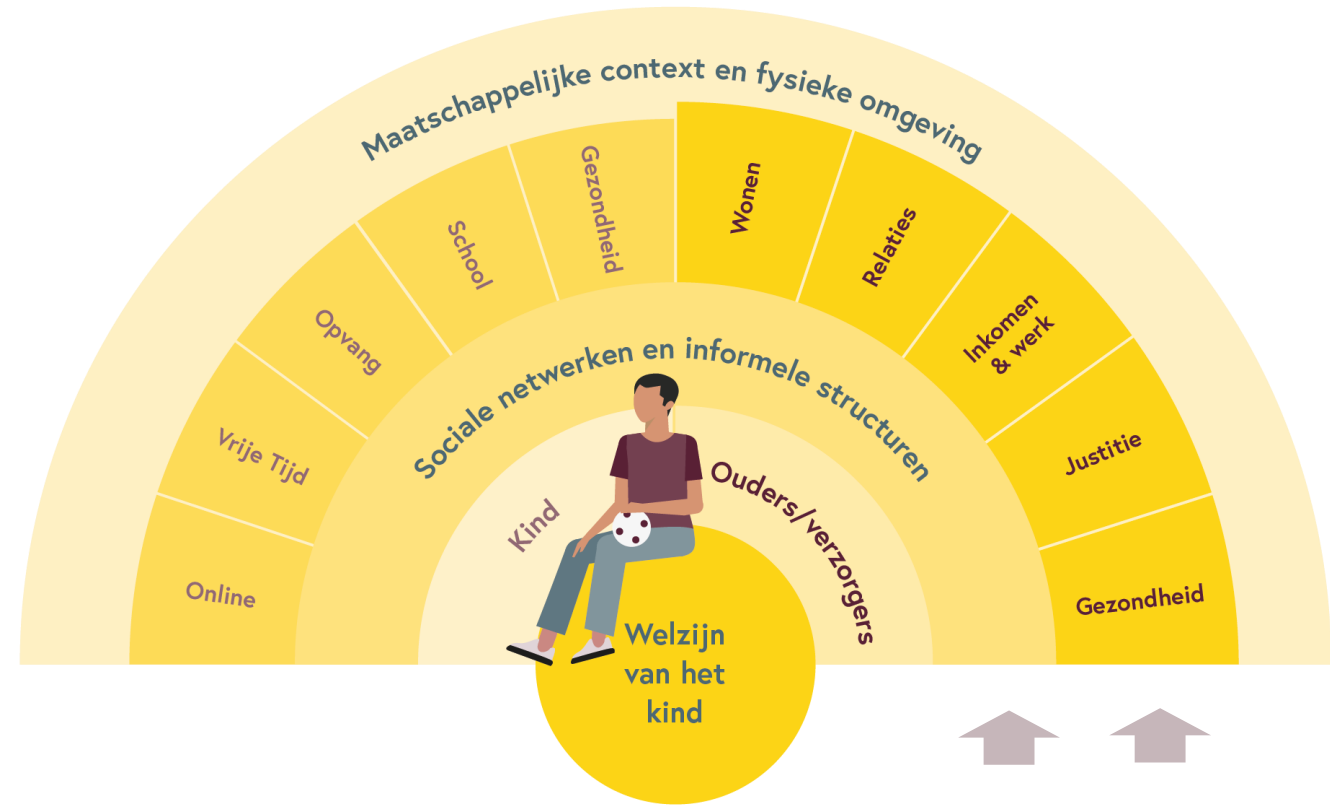
Aanleiding voor het advies: kinderen in de knel

“Met zoveel jongeren in een jeugdzorgtraject doen we kennelijk iets niet goed [...]. Waar nu sprake is van een individuele focus, moeten we de omslag maken naar een **contextgerichte focus**. En dat **vergt een geheel andere benadering** [...]. De problematiek waarmee de jeugdzorg van doen heeft kent oorzaken die in **verschillende domeinen** liggen [...].”

Hervormingsagenda Jeugd – juni 2023

Focus op kinderen of focus op ouders?

- Kinderen die opgroeien in een context die kwetsbaar is, lopen een groter risico zelf ook problemen te ontwikkelen en/of in jeugdhulp terecht te komen.
- Dat blijkt ook:
 - Groei je op in armoede > kans op jeugdhulp 2x zo groot.
 - Heb je één (of twee) ouders met een psychische aandoening of verslaving (1:4) > kans op jeugdhulp 2x zo groot.
 - Heb je ouders die niet samenwonen (1:5) > kans 2,5x zo groot.
- Maar toch dweilen we met de kraan open en kijken we vaak pas naar ouderdomeinen i.r.t. het kind als een kind al problemen heeft of in jeugdhulp zit.

Een uitstapje: de rechten van het kind (IVRK)

- Het Kinderrechtenverdrag (IVRK) gaat bevat de rechten van kinderen op allerlei domeinen.
- Het verdrag geeft uitgangspunten en verplichtingen mee met als doel: kinderen kunnen veilig opgroeien en zich optimaal ontwikkelen.
- Nederland heeft het IVRK geratificeerd. Dit betekent dat **alle** wet- en regelgeving en beleid rekening moet houden met de rechten van kinderen.
- Het IVRK vraagt van de overheid ‘alle passende [...] maatregelen nemen om de in het IVRK vastgelegde kinderrechten te verwezenlijken’.
- Dat gaat niet alleen over maatregelen of besluiten die **direct** betrekking hebben op kinderen, maar óók als dat **indirect** is (bv. toereikende levensstandaard of een veilige plek om te wonen).

Hoe zijn belangen van kinderen op ouderdomeinen geborgd?

- Praktijkvoorbeelden: schulden, wonen en gezondheid. Vraag: hoe worden de belangen van de kinderen meegewogen in veelvoorkomende situaties in deze domeinen?
- Gekeken naar generiek beleid en reguliere uitvoering op ouderdomeinen. Niet naar hardheidsclausules of maatwerk.
- Als ouders **schulden** hebben, hoe weegt het belang van kinderen mee in:
 - het bepalen van 'hoe lang de situatie mag duren (aflossingsduur)
 - het bepalen van 'wat er over moet blijven' (beslagvrije voet)

Praktijkvoorbeeld: schulden

Beslagvrije voet: wat er over moet blijven

- Beslagwet: ook als mensen schulden hebben, moeten zij genoeg geld overhouden om te voorzien in de kosten van het levensonderhoud
- Als mensen niet in schuldhulpverlening zitten (~80%) berekent de gerechtsdeurwaarder beslagvrije voet.
- Zij gebruiken de automatische rekenmodule:
 - **Wel:** zijn er kinderen?
 - **Als ja:** aannahme > 2 kinderen tot 12 jaar.
 - **Maar niet:** hoeveel kinderen en hoe oud?
- Dus: huishoudens met meer dan twee kinderen en/of gezinnen met kinderen boven de 12 jaar lopen het risico niet genoeg geld over te houden voor de kosten van het levensonderhoud.

Aflossingsduur: hoe lang het mag duren

- Huishoudens hebben vaak al lange tijd schulden voor zij zich melden voor schuldhulpverlening.
- Fase intake duurt doorgaans kort. Het wettelijk en minnelijk traject is ook aan wettelijke termijnen gebonden: maximaal 18 maanden.
- Hier zit meestal de stabilisatiefase tussenin, die niet aan wettelijke termijnen gebonden is en lang kan duren:
 - **In deze fase focus op:** stabiel krijgen inkomsten en uitgaven
 - **Maar niet zozeer op:** impact op huishouden c.q. kinderen
- Het feit dat kinderen opgroeien in een gezin met schulden, weegt niet mee in de snelheid waarmee de curatiefase wordt ingezet.

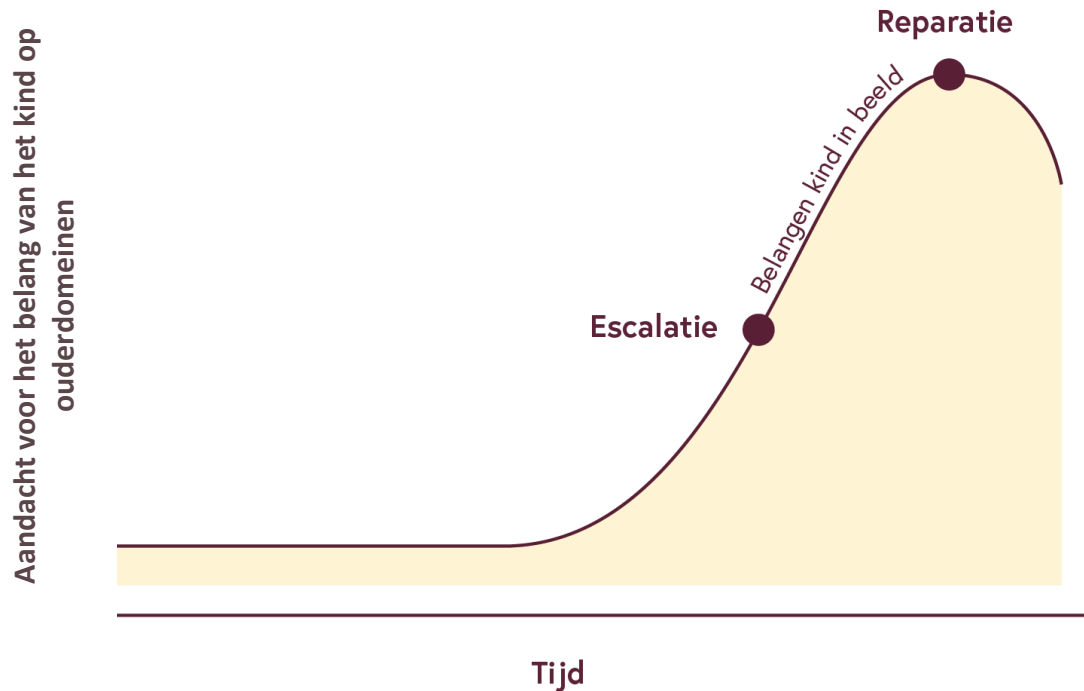
Praktijkvoorbeeld wonen

Toegang tot huisvesting

- Regulier woningzoekenden:
 - **Wel:** woonduur is het criterium voor instroom
 - **Niet:** de situatie wordt niet meegewogen, bijvoorbeeld of er wel of geen kinderen opgroeien in het gezin.
- Urgent woningzoekenden: situatie leidend
 - **Wel:** kinderen met medische indicatie
 - **Niet:** als kinderen en hun ouders überhaupt geen eigen woning hebben (bij vrienden of familie verblijven, couch surfen) of niet over een stabiele woonsituatie beschikken.

Doorstroom naar passende huisvesting

- Doorstromen naar andere woning is ingewikkeld:
 - **Wel:** woonduur (teller start weer op nul nadat eerste sociale huurwoning is verkregen)
 - **Ook hier niet:** meewegen van de situatie, bijvoorbeeld m.b.t. de kinderen (huishouden kan fors zijn gegroeid)
- Extra belemmering: 'passend' toewijzen van sociale huurwoningen:
 - **Wel:** toetsen of het huis passend is in financieel opzicht
 - **Maar ook hier niet:** passend voor de **situatie**

Wat doen we (niet)?

- Aanwezigheid van kinderen en omstandigheden rondom kinderen niet of nauwelijks in beeld c.q. wordt niet meegewogen in generiek beleid en reguliere uitvoering op ouderdomeinen.
- Wanneer wel? Als de situatie escaleert en de context voor het kind kwetsbaar is geworden.
- Dan: de-escaleren en repareren via maatwerkaanpakken. Voorbeelden:
 - Specifieke potjes voor kinderen die opgroeien in armoede
 - Huishoudens met kinderen mogen niet van water worden afgesloten
 - Kinderen mogen nooit op straat terecht komen als ouders uit huis worden gezet (dan opvang in MO)
 - Etc.
- Maar: **we voorkómen onvoldoende** dat kinderen in de knel komen.

van... **de-escaleren en
achteraf repareren**

naar... **structureel borgen van
belangen van kinderen**

Hoe doe je dat?

1. Borg de rechten en belangen van kinderen in wetgeving en beleid

Doe dit in elk geval op domeinen waarvan bekend is dat als ouders problemen op deze domeinen hebben, kinderen een verhoogde kans hebben op het ontwikkelen van problemen.

Zie ook: Kinderombudsman – Kinderrechtentoets (december 2024 gelanceerd!)

2. Breng de impact van wet- en regelgeving consequent in beeld met een Kinderrechtentoets.

Doe dit aan de hand van een waardengedreven insteek waarin de ambitie en de noodzaak om kinderen gezond en veilig op te laten groeien voorop staat.

3. Borg het belang van kinderen in de taakinvulling en -uitvoering van organisaties.

(H)erken dat er kinderen in het gezin wonen, verdiep je in de situatie, expliciteer de belangen van kinderen en weeg die mee als er beslissingen worden genomen.

Link naar het advies: Kinderen uit de knel | Advies | Raad voor Volksgezondheid en Samenleving

Raad
Volksgezondheid
& Samenleving

Link naar het advies: [Kinderen uit de knel | Advies | Raad voor Volksgezondheid en Samenleving](#)
Voor meer informatie: bel of mail gerust: Ineke Hoekstra / 06 12650462 / i.hoekstra@raadrvs.nl

Raakt jouw werk aan het welzijn van kinderen? Denk aan 7 elementen:

Identiteit van het kind

Het gaat om zaken die kinderen bijzonder maken, zoals geslacht, seksuele oriëntatie, etniciteit, nationaliteit, cultuur, religie, gezondheidssituatie, leeftijd of verblijfsstatus

Bescherming en veiligheid

Het gaat om de bescherming tegen fysiek en/of mentaal geweld, maar ook of zij voldoende stabiliteit ervaren in hun leven

Recht op onderwijs

Kinderen mogen zich zonder onderbreking ontwikkelen op cognitief en sociaal-emotioneel niveau

Recht op gezondheid

Het gaat om de mentale en fysieke gezondheid van kinderen en de behandeling die zij krijgen

Kwetsbare kinderen of bijzondere situaties

Het gaat om kwetsbaarheid als gevolg van een fysieke of mentale beperking, of een bijzondere situatie als gevolg van trauma, geweld, uithuisplaatsing of vluchten

Behoud van gezinsomgeving en belangrijke contacten

Het gaat om het sociaal netwerk van kinderen, bijvoorbeeld de gezinssituatie of contacten met familie, leeftijdsgenoten, vrienden, burens of leerkrachten

Recht van het kind om zijn mening te geven

Kinderen hebben het recht hun mening op een betekenisvolle manier te geven over besluiten die gevolgen van hen hebben

Welke tools en interventies pas je toe in je werk en welke rol speelt het welzijn van kinderen daarin?

Hoe kun je in de (financiële) begeleiding of in beleidsontwikkeling nog beter rekening houden met het welzijn van kinderen?

Welke kansen en acties zien jullie om de belangen van kinderen nog beter te borgen binnen de schuldhulpverlening?

Welzijn van kinderen: zeven elementen om op te letten

Identiteit van het kind

Het gaat om zaken die kinderen bijzonder maken, zoals geslacht, seksuele oriëntatie, etniciteit, nationaliteit, cultuur, religie, gezondheidssituatie, leeftijd of verblijfsstatus

Bescherming en veiligheid

Het gaat om de bescherming tegen fysiek en/of mentaal geweld, maar ook of zij voldoende stabiliteit ervaren in hun leven

Recht op onderwijs

Kinderen mogen zich zonder onderbreking ontwikkelen op cognitief en sociaal-emotioneel niveau

Recht op gezondheid

Het gaat om de mentale en fysieke gezondheid van kinderen en de behandeling die zij krijgen

Kwetsbare kinderen of bijzondere situaties

Het gaat om kwetsbaarheid als gevolg van een fysieke of mentale beperking, of een bijzondere situatie als gevolg van trauma, geweld, uithuisplaatsing of vluchten

Behoud van gezinsomgeving en belangrijke contacten

Het gaat om het sociaal netwerk van kinderen, bijvoorbeeld de gezinssituatie of contacten met familie, leeftijdsgenoten, vrienden, burens of leerkrachten

Recht van het kind om zijn mening te geven

Kinderen hebben het recht hun mening op een betekenisvolle manier te geven over besluiten die gevolgen van hen hebben

Hoe zit het in jullie werk?

- Welke tools en interventies pas je toe in je werk en welke rol speelt het welzijn van kinderen daarin?
- Hoe kun je in (financiële) begeleiding of in beleidsontwikkeling nog beter rekening houden met het welzijn van kinderen?
- Welke kansen en acties zien jullie om de belangen van kinderen nog beter te borgen binnen de schuldhulpverlening?